

Бідюк М.
магістрант, групи ПУАМ-8, ФНБПМВ
Державний університет «Житомирська політехніка»
Шпак Ю.В.,
доктор наук з державного управління,
доцент, професор кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: ЯК ПРОТИДІЯТИ ФЕЙКОВИМ НОВИНАМ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Інформація - це потужна зброя, особливо під час війни, яка може як допомогти, так і неабияк нашкодити. Ми живемо у часи гібридної війни уже багато років. Тому дуже важливо відрізнити фейкові новини та уміти протидіяти ним. Здавалося б за стільки років люди уже відрізняють фейки та не звертають на них увагу, та, насправді, це не так. По-перше, з часом ці «інформаційні вкиди» стають ще більш продуманими, актуальними, поширеним, хитрішими і постійно новими, що ускладнює їхню протидію. А, по-друге, самі ж люди часто всеодно допускають багато помилок під час опрацювання новин. Наприклад, часто поширеним є натисканням незнайомих та підозрілих посилання під якимись «кричачими» назвами: «Повідомили, де сьогодні буде обстріл», «Буданов назвав, коли закінчиться війна. Ви будете у шоці!» чи «ООН виплачує грошову допомогу усім українцям за декілька хвилин» і подібне. І якщо Вам здається, що на такі «гачки» ніхто не потрапляє, то ви помиляєтесь, адже статистика взломів акаунтів та викрадення коштів з банківських карток свідчить зовсім про інше.

Фейкові новини здатні дезорієнтувати людей, викликати паніку, підірвати довіру до державних структур, армії чи навіть до сусідів. Саме тому питання інформаційної безпеки набуло надзвичайної актуальності, а боротьба з фейками стала спільним завданням для кожного з нас. Згадайте, наприклад, як гортаючи сторінку будь-якої соціальної мережі, за годину часу скільки Ви побачили фейкових відео: «Європа відмовляється допомогати, Україна не вистоїть і дня», «Військових покинули без зброю та командування і вони підірвали Каховську ГЕС» чи «Сирський – російський військовий, який став командувачем ЗСУ і збирається повністю знищити ЗСУ» (не так давно ця новина набрала неабиякого ажіотажу) і так далі. І не зважаючи, на абсурдність цих новин, усеодно ж знайдуться люди, які на них звернуть свою увагу,

вподобують, почнуть поширювати і цей ланцюжок почне активно взаємодіяти з іншими: спочатку друзями у соц мережах, дехто з них уже почне сумніватись, хтось повірить у їхню правдивість і ця інформація почне поширюватись і поширюватись, і що більше людей її побачить, то менше сумнівів буде, щодо її правдивості.

Фейки часто поширюються через соціальні мережі, месенджери або сумнівні сайти. Їхній стиль зазвичай емоційно забарвлений, із шокуючими заголовками, які спонукають людей негайно реагувати та ділитися інформацією. Протівники майстерно маніпулюють нашими страхами та надіями, створюючи неправдиві новини, які здаються правдивими. Наприклад, може з'явитися повідомлення про «катастрофу», що нібито замовчують ЗМІ, або новина про «зраду» ключових фігур у владі чи армії. Такі повідомлення мають на меті посіяти розбрат, деморалізувати суспільство та послабити його стійкість.

Ми повинні захищати інформаційний фронт і протидіяти фейкам. По-перше, кожен громадянин відповідальний за інформаційну безпеку. Потрібно завжди перевіряти джерела. Чи довіряєте ви тому каналу, групі або сайту, який поширює новину? Чи вказане першоджерело? Якщо так, перевірте, чи справді така інформація є на офіційних ресурсах, чи вона підтверджена іншими авторитетними ЗМІ. Також важливо запитати у себе декілька питань, які допоможуть оцінити цю інформацію: чи є ця інформація на офіційних ресурсах держави; для чого ця інформація з'явилася саме зараз; це думка чи факт; чи повідомляють про це інші джерела [1].

По-друге, важливо пам'ятати про правило «емоційного фільтру». Фейки часто спрямовані на те, щоб викликати у вас гнів, страх чи обурення. Якщо ви відчуваєте, що якась новина вас надто сильно зачіпає, спробуйте відкласти емоції вбік і тверезо оцінити факти та не дати емоціям владу над Вами, перемиknіть свою увагу на щось інше, а коли відволічетесь зможете повернутись до цієї новини.

По-третє, медіаграмотність є ключовим інструментом у боротьбі з дезінформацією. У часи цифрових технологій навички критичного мислення мають стати базовими. Школи, університети та громадські організації повинні працювати над тим, щоб навчити людей не лише розпізнавати правду, але й відрізнити її від маніпуляцій.

Держава також повинна відігравати активну роль у цьому процесі. Оперативне реагування на фейки через офіційні джерела інформації допоможе зменшити паніку

та нейтралізувати дезінформацію. Варто інвестувати у створення державних платформ, де люди можуть знайти спростування чуток. Такі організації, як StopFake уже допомагають українцям перевіряти новини.. Однак їхня робота повинна мати підтримку не лише громадськості, а й уряду. Наприклад, уряд подбав про курси з інфограмотності на платформі ДіяОсвіта, які вчать громадян визначати та протидіяти фейкам. Не варто недооцінювати й роль журналістів та медіа. У складні часи важливо, щоб журналісти дотримувалися високих стандартів професії, не ставали інструментом у руках маніпуляторів і не публікували неперевірені факти, женучись за рейтингами. Спростування фейків через медіа також має важливе значення: кожна неправдива новина повинна отримати відповідь із поясненням [2].

Іншою потужною силою є волонтерські ініціативи. Громадські активісти можуть створювати прості інструкції для громадян про те, як виявляти фейки, або навіть проводити інформаційні кампанії. Важливо, щоб ці зусилля мали підтримку громади, адже спільна протидія дезінформації значно ефективніша.

Отже, протидія фейковим новинам — це не лише про технічні інструменти чи державну політику. Це про культуру довіри та відповідальності. Якщо кожен із нас буде уважним до того, що читає та поширює, ми зможемо зберегти інформаційний простір чистим і не дати ворогу використати інформацію як зброю. Лише разом ми можемо створити сильну, стійку інформаційну спільноту, яка буде основою нашої перемоги!

Список використаних джерел:

1. 10 порад, як не стати жертвою дезінформації в умовах війни. АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform. URL:<https://armyinform.com.ua/2022/01/09/10-porad-yak-ne-staty-zhertvoyu-dezinformacziyi-v-umovah-vijny/> (дата звернення: 10.12.2024).
2. Поширення дезінформації як загроза національній безпеці: пошук ефективних засобів протидії. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3787576-posirena-dezinformacii-ak-zagroza-nacionalnij-bezpeci-posuk-efektivnih-zasobiv-protidii.html> (дата звернення: 10.12.2024).